Published and distributed under permit (No. 761) ... at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 150. | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 30. червня, 1922. | VOL. XXX. | No. 150. | Jersey City, N. J., Friday, June 30, 1922. | THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ СКЛИКАЄ ВУГЛЕВУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ВАШІНҐТОН, 28. червня. — Президент Гардинг вислав запрошення на конференцію в справі вуглевого страйку. Нині запрошення на конференцію запрошено зі сторони робітників Джа... На голову майнерської юнії Де Юнайтид Майн Веркерс на Лунгса, та двайцять трох президентів округів сеї майнерської юнії, а зі сторони властителів копалень С. Д. Ворнера, голову Генерального Комітету Властителів Копалень Вупрези, До Огла, президента Національного Вуглевого Товариства. Сих двох проситься в листі порозуміти́ся з властителями копалень мягкого та твердого вугля і прислати своїх заступників на конференцію. Конференція має відбутися в понеділок 1. липня о 10-тій годині рано в президентовій канцелярії в Білім Домі у Вашінґтоні.

Нині говориться про саму програму конференції лише тільки, що на конференції будеться розбирати способи, якими можна полагодити вуглевий страйк. З Білого Дому не дано жадних вказівок на те, яку пропозицію поставить до членів конференції президент Гардинг.

ПРЕДСТАВНИКИ МАЙНЕРСЬКОЇ ЮНІЇ ПРИЙМАЮТЬ ЗАПРОШЕННЯ

Джан Луис, голова майнерської юнії, заявив, що майнерська юнія зі своєї сторони прийме запрошення президента Гардинга на конференцію з представниками копалень мягкого і твердого вугля.

Подібний спосіб приняли запрошення поодинокі запрошені на конференцію президенти окружних юнії майнерів. Велика їх частина має вже навіть відтелеграфувала президентови Гардингови свою відповідь.

КОНГРЕСМЕН ХОЧЕ ПЕРЕБРАННЯ МАЙН НА УРЯД

ВАШІНҐТОН, 28. червня. — Конгресмен Берк з Пенсильванії, знаний із своїх звязків з робітничими кругами, вніс в конгресі внесення, щоби урядови віддати право вести американські вуглеві копальні через рік або навіть довше, як се буде потрібним для відповідне.

В ступі до законопроекта подається за його причину факт, що властителі копалень не захотіли відбути конференції з представниками робітничих юнії вуглекопів, через що викликали страйк та спровадили на край поважні прикрости.

КАТАСТРОФА ЗЕЛІЗНИЦІ, ВЕЗУЧОЇ СТРАЙКАРІВ

ЕЛКИНС, Вест Верджінія, 28. червня. — Коло Лимерок, Вест Верджінія, случилася зелізнича катастрофа. Один зелізничий віз вискочив з шин і розбився, звалившися з високого зелізничого насипу. При тім погиб один чоловік, а шістьох було тяжко а велике число лекше ранених. Всі ушкоджені се були вуглеві страйкарі, котрих арештували шерифи за намовлювання страйколомів до страйку і котрих перевожено до вязниці.

ПОБИТО СТРАЙКОЛОМІВ

ПАНКССАТОНІ, ПА., 28. червня. — Межи страйкарями та страйколомами вуглевого підприємства Пері Ковл Ко. прийшло до горячої сварки, коли перші стали намовляти скебів покинути роботу. По сварці дійшло до бійки, в котрій трох скебів побито тяжко.

ЗАКИДАЄ УПЕРЕДЖЕННЄ СУДОВИ ПРОТИ ВЕСТ-ВЕРДЖІНСЬКИХ ДЕМОНСТРАНТІВ

ЧАРЛСТАВН, Вест Верджінія, 28. червня. — Священник Дж. Е. Вилбери, котрий недавно ставав на суд обжалований за участь в бійці, в котрій погиб один зі заступників шерифа повіту Логен, і котрий був признаний судом винуватим за „убийство другого степення", вніс до суду просьбу о нову поправу, опираючи свою просьбу на тім, що попередна лава присяжних суддів, котра його засудила, була упереджена супроти нього.

На доказ свого закиду проти присяжної лави обжалований подає, заприсяжене зізнанне двох присяжних суддів, що третій суддя ще перед росправою мав заявити, що всіх майнерів треба повившувати.

Суддя заявив, що він за кілька днів дасть свій вирок в тій справі.

СЕНАТ ПРИЙМАЄ ЗАКОН ПРО ВЕЛИЧИНУ ФЛЬОТИ ТА ВИДАТКІВ НА НЕЇ

ВАШІНҐТОН, 28. червня. — Сенат приняв нині внесенне про величину видатків на американську фльоту, котре приняла недавно конференція представників обох палат конґресу. Річні видатки на фльоту мають виносити в сьому році 289 міліонів долярів, число затяжних моряків на фльоті має виносити 86,000 мужа.

ДЕБАТА НАД МИТОМ

ВАШІНҐТОН, 28. червня. — Демократичні сенатори згоджуются нині не ставити вже на будуче поважних перешкод ухваленню митового закона. З огляду на те припускають, що закон буде ухвалений за який місяць.

Всеж таки нині демократи ще заявили виступати проти деяких постанов законопроекта. Зате всі сенатори одного лосно просто згодилися на високі мита на худобу та продукти з худоби, чого домагалися американські фармери яко відповідної забезпечення для підупадаючого американського рільництва.

ХОЧУТЬ, АБИ ШКОЛИ ВЧИЛИ ГОРОЖАНЬСТВА

ЧОТОКА. Ню Йорк, 28. червня. — Дворічна конвенція Загальної Федерації Жіночих Клюбів приняла нині резолюцію, в котрій заявляється за „навчанням горожаньства" в американських школах.

Межи другими ухвалами є теж резолюція за тим, щоби вязниці построєно так, щоби вязнями удержували себе самих дістаючи відповідне удержаннє за свою роботу.

ПРОПАЛО СТО ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ ВОДИ

Наслідком великих злив в горах в північній части нюйорського стейту великий резервоар (збірник) води для міста Ню Йорку, що лежить коло міста Кротон, наповнився по самий верх там, що здержують води збірника. Почерез верх тами протягом одного дня перелився, як обчислють інжинери міського водного уряду, понад один міліярд ґальонів води. При теперішних коштах, ся вода вартa для міста коло 135 тисяч долярів.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ДО КАНАДІЙСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА В ОТАВІ.

З рамени Центрального Українського Комітету у Вінніпегу виїзджає до Оттави делеґація, щоби обговорити з правительством і послами слідуючі справи:

1. Справа горожанських паперів Українців в Канаді.
2. Справа вирішення політичного стану Східної Галичини.
3. Справа польських надужить в Галичині.

Намічені члени делеґації є: Петро Зварич з Алберти, М. Стечишин з Манітоби, о. Сарматюк з Онтеріо, Др. Кібзей з Квібек і о. Гіґейчук з Оттави.

ВПАЛА ПЯТЬ ПОВЕРХІВ.

До Гарлем Госпитал в Ню Йорку відставлено в понеділок паню Кляру Коген, котра впала з пятого поверху в отвір для опускання сміття („дам вейтер"). Опинилася вона в жахті з конечности. Зайшла вона в гостину до своєї сусідки, що жила в другій частині того самого дому, але в хвилі, як вона заходила до її хати, за неї замкнулися двері так, що вона не могла їх отворити. Вона рішила перейти до своєї хати понад шахту. При переходженю її поховзнулася нога, і вона впала пять поверхів в долину та поломила собі ноги. Тяжко покалічену відставлено її до шпиталя, де лікарі стараються розслідити, чи не потерпіла вона теж внутрішних ушкоджень.

ОСИП МИСЛЬБЕК.

У Празі помер на 74. році життя найвидатнійший чеський різьбар клясичної школи Осип Мислбек. Найкращі його твори—памятник кардинала Шварценберга в празькій катедралі, великий монумент святого Венцля перед чеським музеєм у Празі й велика скульптура „Відданість і вірність", призначена для віденського парламенту, але там не поставлена. У цих творах Мислбек сполучив класичну грецьку красу та викінченість ліній з високою технічною майстерністю та буйною силою.

В останніх роках Мислбек стояв на чолі відділу різьбарства в празькій академії мистецтва.

Як видатний діяч на полі слав'янського мистецтва, покійний чеський різьбар має право на те, щоб також Українці знали його імя.

ВАЖНИЙ ВИНАХІД АНГЛІЙСЬКОГО УЧЕНОГО

Ще в XIX. віку було в науці хемії загальне переконання, що атоми, з яких складаються всі тіла, ріжняться між собою, що на пр. атом заліза відмінний, чим автом золота. В XX. віку сконстатувала наука, що всі атоми зложені з тих самих первісних частин, а іменно з осередка, коло якого кружляють з кольосальною швидкістю так звані „електрони", яких число в ріжнородних атомах є ріжне. — Англійському ученому Рутерфорд удалося тепер розложити атоми шести елементів хемічних а саме, азоту, бору, алюмінію, сокіюм фосфору. Се перший випадок штучного висвободження необчислимої просто енергії — яку в свойому нутрі криють атоми. Практичне використання сеї найбільшої світової енергії — перестає уже належати до царства мрій.

ЯК ПОЛЬЩА ПОСТУПАЄ ЗІ СВОЇМИ НАФМНИКАМИ.

Відомому Чернушенкови, що плямив імя Сагайдачного й видавав разом з Грековом „Україну", запропонували Поляки буцімто предложити новий кошторис великого видання й заманили його у Варшаву до міністерства закордонних справ тай там здержали. І ведуть слідство про те, з кого жерела добувала та компанія грошей на провокаторську „Україну", бо польським очевидно не вистарчало.

НЕМА „ЛЬВІВ" — ЛИШЕ „ЛЬВУФ"

На дворці в Яворові купував Українець К. Я. білет до Львова і коли сказав крізь віконце: „Львів, III. кляса!", „пан" касієр визвірився і як тур заревів: Нема „Львів" — єст тильки „Львуф"! Щойно коли купуючий повторив своє жадання словами: „До Львова" — тоді касієр видав білет. Дотепний собі... бідненький.

АКЦІЯ УРЯДУ ПРОТИ СУХОТ СЕРЕД ХУДОБИ.

Американський Федеральний уряд рільництва здає звіт зі своїх зусиль коло запобіження поширенню недуги сухот (чахотки, туберкул) серед худоби. Як видно зі свого звіту, урядови вдалося поробити великі поступи в боротьбі против сеї недуги. Особливо помічними були в тій боротьбі ріжні оглядини худоби представниками уряду та винищуванне зараження штук.

ПОВСТАНЧИЙ РУХ.

По донесенням, що наспіли з В. України до Москви, після скінчення посівної кампанії повстанчий рух прибирає знов ширші розміри. Наспіли відомости про ділання повстанчих відділів Грізного, Сліпченка, Трояновського, Мастолярчука. Як подають совітські власти, в останніх часах зліквідовано повстанчі відділи Зайця, Петренка і Кажата. (Рпр.).

ШВАЙЦАРІЯ ПРО РОБІТНИЧИЙ ТИЖДЕНЬ

БЕРНО, Швайцарія, 28. червня. — Швайцарська Федеральна Рада приняла нині закон, котрий надає підприємцям право заводити в своїх фабриках 54-годинний тиждень під услівєм, що однодневна праця не буде тривати довше як 10 годин.

ЗАНЕПАД ОСВІТИ ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ЦАРСТВОМ

ПРАГА, 16. червня. — Харківська газета „Вісти" (ч. 97) повідомляє:

В Москві відбулась перша Всеросійська конференція комуністичного студентства. У звіт про вищу школу тов. Яковлів зазначив, що за браком фондів прийдеться скорочувати скількість висших шкіл.

З медичних факультетів залишиться лише Іркутський та Пермський.

Коло 10 тисяч студентів зачинених університетів перенесеться в другі університети Р. С. Ф. Р. Р.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ПЛАТЯТЬ РОБІТНИКАМ ЗАРОБІТКУ

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 15. червня. — В Харкові відбулась загально-заводська конференція робітників 2-ого Державного Сільсько-Господарського Машинно-Будівельного заводу (бувшого Мельгозе).

На конференції виявилась повна нездатність до праці господарських органів (заводоуправління і „троста") та цілковита руїна стану заводу.

Платня робітникам не виплачена за март і цвітень, аж навіть, за січень і лютий.

Завод напередодні остаточного закриття.

КРОВАВА БИТВА МЕЖИ АЙРИСЬКИМИ ПАРТІЯМИ В ДАБЛИНІ

ДАБЛИН, 28. червня. — Нині рано почалася дуже кровава битва межи прихильниками айриського уряду та сторонниками повної незавнсимости Ірляндії.

Битва точиться головно довкола судових будинків. По обох сторонах є багато ранених та вбитих.

Рівночасно обі сторони видають свої публичні булетини, в котрих обжаловують своїх противників за зраду айриського народа та роботу в користь Анґлії.

БЕРЛІНСЬКА ПОЛІЦІЯ ВИДАЄ ІМЕНА ВБИЙНИКІВ РАТЕНАВА

БЕРЛИН, 28. червня. — Берлінська поліція оголосила нині публично імена убийників німецького міністра заграничних справ Ратенава.

Мають ними бути Ернест Вернер Техов з Берліна; Саксонець Фішер, що відомий теж під іменем Фоґля; та Мекленбуржець Кенер або Керн. Поліція каже, що вона знає се напевно на основі свого слідства, котре викрило гараж, де авто вбийників задержався по доконанню замаху. На думку поліції, вбийники не мають гроший і находяться ще в межах Німеччини.

Рівночасно поліція сповіщає, що за участь в замаху на Ратенава арештовано цілий ряд людий, звязаних зі заговірниками.

БУРЛИВІ СЦЕНИ В БАВАРСЬКІМ СОЙМІ ЧЕРЕЗ ЗАМАХ

МІНХЕН, Баварія, 28. червня. — Дебата над замахом на Ратенава була нині причиною скандальних сцен в баварськім соймі.

Один граф критикував остро німецький републиканський уряд Еберта за заведеннє ріжних застрень в Баварії в ціли охорони републики. На думку графа таких кроків не треба було робити в Баварії. Проти заяви графа соціялісти та репталівиці зробили бучну/демонстрацію і вийшли зі салі нарад.

„ЗА ВЕЛИКІ ВКЛАДКИ"—ХАЖУТЬ МАЛІ ДЕРЖАВИ

ПАРИЖ, 28. червня.—Кілька менчих европейських держав внесло просьбу до Ліґи Народів обнижити вкладку до Ліґи.

Просячі покликуються на тяжке положеннє Европи.

МОСКАЛІ ПРОСЯТЬ ДОВГО ПРОДОВЖЕННЯ ЧАСУ НА СПЛАТУ ДОВГІВ

ҐАҐА, 28. червня. — Макс Літвінов, голова російської делеґації, заявив нині перед комісією для довгів, що Росія мусить дістати довгий термін на сплату своїх довгів; інакше вона навіть не може взяти на себе їх сплату.

ЗАВДАЮТЬ БРЕХНЮ МОСКАЛЯМ

Комісія для довгів зажадала нині від Літвінова предложення російського буджету.

Літвінов кидався з обуреннєм на таке домаганнє, хоч не дав виразної заяви, що його не дасть. Буде відай мусів се зробити через опінію знатоків російського буджету, котрі предложили вже свій розрахунок з фінансового положення російської держави, з котрого виходить, що фінансове положенне большевицької Росії просто страшне.

ВИПУСТИЛИ АМЕРИКАНЦЯ, СХОПЛЕНОГО МЕКСИКАНСЬКИМИ БАНДИТАМИ

МЕКСИКО, Мексико, 28. червня. — Мексиканські банди, що були схопили Американця А. Бруса Байлеского, котрий свого часу був високим урядником в Вашінґтоні, випустили його нині на волю, коли бандитам заплачено викуп в сумі 10,000 долярів в золоті.

Кількох других Американців ще далі має находитися в руках розбишак. Мексиканський уряд приготовляється до боротьби проти сих бандитів, щоби афера не пошкодила в його зносинах з урядом Злучених Держав.

АНҐЛІЙСЬКА РОБІТНИЧА ПАРТІЯ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ

ЛОНДОН, 28. червня. — Конвенція анґлійської Робітничої Партії, що відбувається тепер в місті Единбург, відкинула значною більшостю голосів просьбу анґлійських комуністів приняти їх звязь сеї партії.

За принятєм делегатів заявилися делегати, представляючі всего 261,000 членів, тоді як проти заявилися делегати, представляючі 3,086,000 членів.

ЩЕ ОДИН СКАНДАЛ З МОСКОВСЬКИМ СУДОМ НАД РЕВОЛЮЦІОНЕРАМИ

МОСКВА, 28. червня. — Слідом за заграничними оборонцями, які мали боронити обжалованих большевицьким урядом російських революціонерів, а котрі недавно покинули оборону для протесту проти несправедливого поступовання суду, пішли тепер вже й самі Москалі. Нині вони заявили в суді, що за згодою обжалованих вони перестануть боронити обвинених.

ДУМАЮТЬ ПОЗИВАТИ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ДО СВІТОВОГО СУДУ

ҐАҐА, 28. червня. — Кружляють вісти, що шведський уряд думає пізвати Злучені Держави перед зорганізованим на паризькій конференції Світовий Суд, щоби там розсудити дві морські справи.

В цілій Европі викликала велике зацікавленнє супротив домого становища американського уряду проти признавання межинародних тіл, установлених на межинародних конференціях в Европі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЛІҐА ГОРОЖАН І ВАШІНҐТОНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

Коли на початку сього місяця на заклик Ліґи Американських Горожан Українського Походження зїхалося до міста Вашінґтону близько сто делеґатів ріжних орґанізацій горожан з України родом, розкинених по цілих Злучених Державах, щоби взяти участь в послуханню перед заграничним комітетом палати послів та в авдієнції перед секретарем стейту та президентом Гардинґом, та щоби радити через цілі три дні над дальшою акцією, то вже само показує, як американські горожани українського походження розуміють вагу такої орґанізації, як Ліґа Американських Горожан Українського Походження. В самім сім факті має Ліґа неаби яке признанне зі сторони нашого громадянства в Злучених Державах, — признанне, яке тим більше треба піднести, що свою роботу робила Ліґа серед тяжких обставин, серед зневіри приятелів, серед байдужности громадяньства, серед особистих інтриґ амбітних одиниць та серед лютої ворожнечі ляцьких та московських наймитів.

Скажений гнів ворогів нашого народа свідчить теж про корисність роботи Ліґи для добра українського народа. Ціла злива мерзенної лайки, яку вилляли ляцькі та московські ґазети на вашінґтонські демонстрації, мусить Ліґа записати в книгу своєї історії як незбиті докази, що добру роботу почала. Свідчить про те саме також факт, що навіть наняті Ляхами та Москалями ґазетярські Бриськи поховалися зі своїм звичайно отвертим лайом і лише зпоза плота злегка подзявкували.

Ліґа очивидно не зразиться в своїй дальшій роботі виттем Ляшні та Москви, ні скавулїннєм Цуциків Варшави ні Рябків Кремлю. Не здивують її ні передовиці, що всяка така робота непотрібна і некорисна і без значіння, бо в тих самих шматках найдеться докази, що так роблять другі народи, що добивають собі свободи. Не здивує її уїданне ляцьких та московських шовіністів, з котрих одні будуть далі обжаловувати її за большевизм а другі клеветати за буржуазність. Сього всього сподівалася Ліґа ще тоді, коли вона бралася за свою роботу в користь визволення наших братів в старому краю так з польської, як і з московської окупації.

Ліґа Американських Горожан Українського Походження певно не дуриться щодо значіння своїх публичних виступів. Вона не дурить ані себе ані других, що такі демонстрації, як вона поробила в Вашінґтоні, не є одиноким та виключним способом до здобуття сеї свободи. Вона не дурить ні себе ні других, що такі демонстрації се все, що потреба нашому народови для здобуття йому свободи. Вона не дурить ні себе ні других, що нам хтось другий може дати свободу. Вона не робить сього всего тому, бо вона знає, що свободу здобуває кождий народ самий, своєю свідомостю, свою постійною роботою для здобуття самостійности, своєю орґанізованостю, своєю силою. Однак, вона знає рівночасно, що такі демонстрації, як от сі роблені нею в Вашінґтоні, дають чужинцям доказ нашої збірної свідомости, нашої народної постанови добути самостійність, нашої масової орґанізованости та нашої непоколебимої постанови боротися за здобутте свободи аж до її здобуття! Вашінґтонські демонстрації се одно з многих оружій, які мусить наш народ підняти в боротьбі за свою независимість! Се одна з доріг, яку він мусить перейти!

Най буде, що се не найголовнійше оружа. Най буде, що се не найголовнійша дорога. Але й вона потрібна! Але й вона необхідна! Вона частина тої праці, яку мусить зробити кождий народ, поки другі свобідні вже народи признають його рівним собі, свобідним членом сімї свобідних народів. Вашінґтонські демонстрації певно ще не все, що українському народови в тому напрямі потреба. Ліґа мусить бути свідома того, що ще лишається до зроблення. Власне частинний успіх сих демонстрацій показує, що до повного успіху ще треба довго і завзято працювати.

Дорога Ліґи вже витичена. Вона сповняє роботу, якої не може сповнити як слід ні одна орґанізація українських іміґрантів. Вона сповняє роботу, що виразно відділюється від роботи других наших народних орґанізацій. Ліґа не входить другим орґанізаціям в дорогу. Вона з ними не конкурує. Вона доповняє наше народне й громадянське життє в Злучених Державах до повної орґанічної цілости.

Чим скорше собі се упритомнить наше громадянство в Злучених Державах, тим скорше устане всяке ворогування чи всяке підозрінне супроти сеї орґанізації та її роботи. Вашінґтонський Зїзд показав, що наше громадянство поступило в своїм політичнім виробленню на стільки, що всякі особисті амбіції вже його не зібють з простої дороги народної роботи. Тепер ще на широких кругах українських іміґрантів спочиває обовязок поперти сю корисну орґанізацію так, як на се вона вже собі добре заслугує своєю дотеперішною діяльностю і незаперечними здобутками.

СПОМИНИ ПРО АЛЕКСАНДРА МИШУГУ.

Перед кількома тижнями помер у Німеччині наш славний артист-співак і патріот-добродій, Олександер Мишуга.

Часописи наші помістили посмертні звістки, деякі подали короткі життеписи помершого і — тихо.

На мою думку це не добре. Олександер Мишуга був таким визначним чоловіком, що про його не годиться забувати. Навпаки його імя повинно бути записане золотими буквами в історії нашого відродження, щоб служило за добрий примір підростаючому поколінню.

Чому?

Уявіть собі селянського хлопця, що дякуючи свому прегарному голосови здобув собі голосну славу в широкому світі. З дячка-семінариста, з питомця Ставропіґійської бурси у Львові став оперовим співаком, котрого, тому літ двайцять, славили й величали так як пізнійше Каруза.

Не одному булоб у голові закрутилося, не оден був би забув, що він селянська дитина зі Східної Галичини, бувби зійшов на пана, купив собі палату за границею, жив у Монте Карльо, в Парижу, або в якій Остенді і чутиб не хотів, що діється в нашій бідній Галичині, яку нужду терплять там наші ученики, з якими недоборами борикаються наші бурси і всілякі добродійні товариства.

Не такий був покійний Олександер Мишуга.

Оженений з Полькою, співав на дворах пануючих, мав від царя перстень з дорогоцінним шмараґдом, а ніколи не забув, що він син безталанної Галицької України. Не тільки був першим співаком світової слави, не тільки розніс наше тоді невідоме імя по цілому світу, але весь свій запрацьований гріш віддав на добро народу. Помагав своїй бідній родині, посилав підмоги на школи, бурси, стипендії, на видавництва, одним словом був патріотом чоловіколюбом в найкращому розумінню слова.

Пригадайте собі колись перед війною тії „княжі" та „королівські" дари на наші добродійні цілі „невідомого добродія". Знаєте хто їх давав? В першу чергу Мишуга.

Двайцять літ тому 1000 ринських це були великі гроші. А кілько тих тисячок дав покійний Мишуга?

Добре було, колиб наші інституції заглянули до своїх книг та оповістили яку суму дарував Покійник — най би другі йшли його слідами.

І не тільки те. Пригадаймо собі, яке велике враження робив його спів, як він нас підносив у гору, як кріпив нашого духа на Шевченкових концертах і на всіляких національних святах.

Двайцять-трийцять літ тому, а тепер, — то велика ріжниця!

Тепер ми нація 40 міліонова, що перебула крівавий хрест війни й революції, нація свідома і в світі відома, котра має всетаки славних своїх людий, має пресу, велику літературу, мистецтво, — а що ми тоді собою уявляли?

Тоді такий співак мистець, світової слави, як Мишуга, то було сонце, котре всякого огрівало, запалювало, творило життє. „Ось кого ми маємо, ось до чого ми спосібні, ось співак Тиртей!" — казало собі молоде покоління.

Ні, ні, великі заслуги, і матеріяльні і моральні, покійного Олександра Мишуги і про його нам не слід забувати.

Як оден з тих, що мали честь знати його, чути його мистецький спів, балакати довгі години про те що нас тішить і що нас болить, кидаю кілька споминів на його свіжу могилу.

*

Перший раз почув я Олександра Мишугу у Львові, в театрі Скарбка на якомусь концерті, року 1893.

Я тоді був студентом фільософії, але і на музиці трохи розумівся. Співав у Бояні, вчився співу в д-ра Боґданського, бував в опері Праській і Віденській, у Відні товаришував з молодим тоді композитором Олександром Колесою, у Львові познайомився з Остапом Ніжанковським, значиться я вже знав дещо, що таке гарний спів і добра музика. І з хати виніс я деякі музикальні традиції. Від маленької дитини слухав гарно співаних пісень і доброї гри на фортепяні. Я йшов на концерт Мишуги і говорив собі: „почуємо". Значиться не запалювався і не чекав чогось надзвичайного. Та як я почув „козака" Монюшки і пісню „Стоїть явір над водою, явір зелененький", зі мною сталося щось зівсім несподіваного. Сльози підступили до очий, я дух у собі запер, забув де я і хто я, нічого не було для мене лиш той його спів. Цеж був голос такої краси, такої незвичайної чистоти, так виразно лунав кожний звук, кожне слово, так богато було чуття і розуміння, що годі було подумати, щоб це міг живий чоловік співати. Здавалося, що це якийсь неземський, а райський спів, що це мрія — сон о співі. Я вийшов очарований і це враження осталося в мене до нині. Від тоді я не пропускав жадної нагоди, щоб почути Мишугу. Не пропустив жадної опери і жадного концерту, в якому він виступав. Чув його в італійських операх і в „Страшнім дворі". Як він в цій слабкій собою опері співав, яке диво творив з „курантовою арією", — цього, хто не чув, уявити собі не може.

Мабуть в рік, або в два пізніще чув я його в „Гальці". Він співав Йонтка, а Соломія Крушельницька Гальку. Такого концерту я в друге не переживав. Опера стара й перестаріла, хор і орхестра марні, декорації нужденні, але „тих двоє" чуда творило! Галька, сільська дівчина, обманута паничем, ніби Шевченкова „Катерина" в особі Крушельницької давала таку сильну, потрясаючу постать, що здавалося каміння заплакалоб.

А Мишуга був таким ідеально добрим, чесним, великодушним Йонтком, що соромно чоловікови робилося, чому „я" не такий. Пісні, котрі вони співали, так близькі для нашого вуха і серця, були з боку технічно-музичного виведені не тільки по мистецьки, але з такою щирістю, з таким глибоким чуттєм, що в них почувалося не оперових співаків, а воплочення пісні, ідеальний вислів глибоких пережиаань людини.

І чув я покійного Олександра Мишугу на кількох українських концертах. Не багато пісень співав. Дует з „Запорожець за Дунаєм", „Цвітка дрібная", „Помарніла наша доля" і „Мені однаково". Але в цих піснях була вся наша історія від козацького романтизму до Шевченкового траґічного виклику: „Ох! не однаково мені!"

Жаден ліричний тенор не робив на мене такого враження. Не тільки красою голосу, не тільки мистецьким вишколеннєм, але тою деклямацією, тим сильним чуттєм, котре він у свій спів вкладав. Щож значили тії оплески, ті лаврові вінки з синьо-жовтими стяжками, котрі йому в дарунку давали супроти того, що він слухачам давав. Нічо. Вінки сохли, ленти линяли, а враження оставалися на все.

І тії ленти від української публіки він цілував, а вінки притискав до серця. Тоді може кому здавалося, що він це робить як актор, — нині розуміємо, що робив це з серця: тішився, що мав нагоду співати своїй „публіці" і що цеї публики було на кождім концерті і на кождім святі чимраз більше.

*

В яких десять літ пізнійше стрінувся я з Мишугою у Кракові. Він співав в опері, а я служив у ґімназії св. Яцка.

Мишуга переживав тоді траґедію. Від його вимагали судовою дорогою гроший, яких він не хотів давати, бо не почувався до обовязку давати. (Ґроші мали іти в польські руки — Ред.)

Раз стрінув я його при обіді в готелю Поллера. Був дуже збентежений, хотів виговоритися.

„Дивіть — казав. — Я що року купую собі тільки оден одяг, такий як цей (шлюсрок), їм обід за дві корони, а мешкаю в товариша (краківський урядник), щоб не платити готелю. Не пю, в карти не граю, одним словом ощаджую де і як можу. І я хочу, щоб той ощаджений гріш ішов у добрі руки, хочу помагати моїй родині і мому народови. Хочу, щоб мої талановиті земляки не бідували так, як я бідував, заки в люди вийшов, бо не кождий стерпить тільки лиха, що я і не одна талановита людина марнується у нас... Ні! На панські витрибеньки я свого тяжко запрацьованого гроша не дам. Не дам!"

І справді він давав на добрі цілі і багато давав, усьо, що заощадив. Не оден користав із його помочі. Тепер обовязком тих усіх подбати, щоб память про нього не минула, лищ осталася живою.

*

Останній раз бачив я його у Львові в великі роковини Тараса Шевченка. Концерт відбувався в шпортовій палаті, в величезній салі зі шкла і заліза, дуже неакустичній. Я деклямував свою „Апострофу" (Благословинна най буде година), він співав „Помарніла наша доля" і „Мені однаково". То вже не був той свіжий, чудовий голос, що колись, а всеж таки він робив велике враження своєю чистотою, бездоганною дикцією і незвичайною деклямацією, котра кождого за серце брала. Мишуга постарівся, але його чуття осталося вічно молодим.

По концерті, комітет шанував великого співака чарним комерсом.

Мені припала честь сидіти біля його праворуч.

Офіціяльний тоаст виголосив проф. Володимир Шухевич. Він пригадав ці часи, як Мишуга був бурсаком і співав у Волоській церкві, як він бідував, а потім, ставши артистом світової слави, помагав другим у біді. Величав його, як великодушного добродія, котрий не щадив гроша на народні добродійні цілі.

Я теж попросив о слово і в короткій промові змалював те значіння, яке мав для нас Мишуга-співак, котрий підносив нашого духа, кріпив нашу народну гордість і запалював нас до праці над своєю рідною культурою.

Мишуга був зворушений до сліз, дякував за честь, яку йому зготовлено і обіцяв решту свого життя присвятити виключно своїм землякам.

За окремим столом сидів студентський хор і співав.

Мишуга звернувся до мене і сказав: „Знаєте чого я хочу? Замешкаю у Львові, відчиню музичну школу і буду даром учити наших молодих співаків і співачок. Ми співацький народ. Я вам ручу, що кождий із моїх учеників, котрий тільки має слух і голос, стане оперовим „славно звісним" співаком. Маю такий секрет. Я цілий рік не виступав у жадній опері, зробив собі вакації, обїхав усі славнійші консерваторії і переконався, що це справді мій секрет, що того способу ставлення голосу ніде не знають. Побачите, що ми ще й Італійців за пояс заткнемо. А як ці ученики й учениці, що я їм поможу стати славними, віддячаться не мені, а народови, підпомагаючи наші школи й бурси, то з того вийде великий хосен для нашої культури".

Ось яке було його останнє бажання! Ось як він хотів закінчити своє славне і добродійне життя!

Та звіялася велика заверюха, війна заскочила Мишугу заграницею і не дала йому здійснити своїх добрих намірів.

Але з листу, який він кілька днів перед смертю писав до д-ра Кузелі в Берліні, видно, що він до останка носився з думкою служити свому народови.

Честь йому за це і хай память про великого співака-патріота останеться вовік поміж нами.

Богдан Лепкий.

ФОНД ІНВАЛІДІВ.

(Через „Свободу").

Члени тов. „Запорожська Січ", від. 363 в Olean, N. Y., як народний податок за червень	3.15
На Рідну Школу	2.20
На фонд Федака тов. з каси	10.00
Члени зложили	6.10
Разом	$21.45
Пересилка	12
Остало	$21.33

На фонд Федака зложили слідуючі члени: О. Іванців, И. Сохан, О. Ґадз, І. Мацкула і Г. Полозяк по 50 цнт.; І. Базів, Г. Підскальний, С. Луцишин, І. Мішанець, М. Самаранда, П. Пилипів, Г. Непорадний, І. Кліщ, М. Луцишин, Г. Ткачик, І. Мішанець, І. Костів і М. Сеник по 25 цнт.; Д. Базів 20 цнт.; А. Лялюк 15 цнт.

БАНДИТИЗМ В ОДЕСІ.

Одеські „Ізвєстія" (ч. 729) пишуть, що в останніх часах в місті трапляються часто бандитські напади на помешкання. Ці напади виконують звичайно замасковані бандити. На днях арештовано таку шайку, зложену з 40 бандитів.

[illegible]ЕПСЬКІ КОМЕДІЯНТИ.

„...О войнен повшехнон за вольносць людув
Просіми Цен, Пане!..."

Адам Міцкевіч: „Літанія Пельґжимства" (1832).

Дня 1. червня с. р. телеґраф з Варшави розніс отсю вістку по світі:

„Сойм голосував учора над наглим внесеннєм, предложеним соціялістами в справі проєкту автономії для Східної Галичини. Отже тільки соціялісти й радикальна селянська партія, менше більше 50 на 400 голосів у соймі, заступають становище визнання прав меншости. Соціяліст Дашинський заявив, що тільки адвокатські викрути в силі заперечити істнуваннє неполької більшости у Східній Галичині. На се відповів нац. дем. Заморскі, що у Східній Галичині взагалі нема ніяких Українців, є тільки греко-католицькі мешканці Східної Малопольщі. Східну Галичину треба зорґанізувати як польське воєвідство. Нагле внесеннє соціялістів відкинено".

З правно-державної точки погляду ся ухвала польського сойму має таке саме значіннє, як дотеп сенкевичівського бадьня Заґлоби про дарованнє Ніderляндів. Бо Польща Галичини правно не посідає, отож не може їй ні давати ні відмовляти ніякої автономії. Се звичайна комедія, цікава хіба тим, що аранжували її польські соціялісти — очевидно в повній свідомости того, що „роблять комедію". Бо як відомо кождому політичному діячеви, шануюча себе партія, виступаючи з поважним внеском, наперед переконується, чи той внесок може бути принятий. Коли бачить, що се неправдоподібне, тоді старається підготовити все потрібне, щоб поставити на своїм. Розуміється, всього того польські соціялісти не зробили. І тому маємо повне право думати, що все те було комедійкою.

Не хочемо запускатися в розбиранню причин, які викликали ту комедію, бо вони дало цікаві. Зате варто застановитися над наслідками таких проявів польської свободолюбности.

Наперед кілька фактів.

Польща стала державою не власною силою, тільки ласкою инших народів. В ноті з 16-го червня 1919 р. заявили правительства тих народів, що хочуть „направити злочин, який затроював політичне життє великої части европейського континенту". І „направили" так, що тепер політичне життє ще гірше затроєне і в ще більшій части Европи. Відбудована чужою ласкою польська держава одержала значні землі чужих ворожих їй народів тай завела на них гнет, якого в Европі вже ніде нема! Особливо важко стогне під сим гнетом Східна Галичина. Сей рільничий край був уже перед війною так густо заселений (102 людий на квадратовий кільометер), що мусів спроваджувати хліб. А Польща почала до сього перелюдненого краю спроваджувати ще своє рільниче населеннє! Наслідком того мусить бути фізичне винищуваннє українського народу. Як відомо, Конґресова Польща, де є значний промисл, заселена слабше ніж Східна Галичини. Там на одну душу припадало 586 кґ. хліба річно, в Познанщині 447, а в Галичині тільки 223. І до такої країни, якої населеннє від давна недоїдало, спроваджує Польща десять тисяч своїх кольоністів! Так підкопується головну основу матеріяльного істнування українського народу.

А про нищеннє української культури вже й говорити отогидло. Школи позамикані, доми українських орґанізацій зареквірова[illegible], до університету не допускаю[illegible] української молоді в її рідні[illegible] краю, в тюрмах сидять найкра[illegible] наші молоді сили — вже по[illegible] місяців без розправи, в таборах [illegible] роками мучаться наші старш[illegible]. І все те діється в краю, над [illegible] зберегли собі покино [illegible] застерегли права великі культурні [illegible] суверенні культурніщі держа[illegible]ства, най[illegible] не називається затр[illegible]та! [illegible] політичного життя!

Такі відносини тепер[illegible].

А щоб не було ніяк[illegible] сумніву, що сі відносини [illegible] ся під Польщею на ліпші, [illegible] ухвалив польський сойм відкидаючи всяку думку про зміни. [illegible] коли ще ні одна держа[illegible] тепер не признала Польщі Східної [illegible] Галичини! А що булоб з тою [illegible] сною землею, якби їй [illegible] довелося бути під пол[illegible] правлінням, легко собі д[illegible] ти...

Так поступає Польща [illegible] ною, яка має тисячлітню традицію державної незалежности! З країною, про яку [illegible] ки говорять, що в ній [illegible] Поляки становлять величезну [illegible] більшість. Бо балакання [illegible] морского, здеґенерованого Затомка „шляхотних" [illegible] ніхто навіть у Польщі [illegible] не бере. Його справдує [illegible] дичне обтяженне в фор[illegible] роби, яка називається de[illegible] paranoia, а яку має там [illegible] „державних мужів" і „іде[illegible] гів".

Річ ясна, що хибно бул[illegible] мати, немовби Польща [illegible] проводу таких Замор[illegible] могла дальше істнувати [illegible] на повстала не вн[illegible] силою, тільки зовні[illegible] чить — як довго [illegible] сила схоче і могти [illegible] тім самім напрямі [illegible] істнувати-ме Поль[illegible] нутрі була зовсім [illegible] життя. Подібно [illegible] було в минувшині Польщі. Вона стояла [illegible] довго потім, коли в нутрі вже була розложена й мертва. Як відомо, один з польських діячів схарактеризував істнуваннє давньої Польщі в останніх століттях словами: Польща вже була мертва, тільки забула перевернутися.

Але з сього зовсім не слідує, що Польща мусить істнувати також на всіх чужих землях, які загарбала. Річ ясна, що страшний гнет мусить викликати терор з долу. Річ ясна, що польський уряд пхає підпал в руки населення й доливає оливи до огню. Річ ясна, що трохи сірників і нафти до підпалу має кождий, навіть дуже гноблений нарід чи верства. Річ ясна, що підчас першої воєнної заверюхи мусить наступити в Польщі відразу те, що в Австрії наступило при кінці. І річ ясна, що ся комедія скінчиться траґедією для Польщі.

Хто на заході має ще очі, той мусить бачити, до чого пре Польща. Тепер мусить бачити, або вже нічого не побачить крім руїни.

Мусить дати надсподівано добрий успіх боротьба проти держави, яка стоїть ласкою чужої сили, а в своїм нутрі не має вже нічого несплямленого — включно з ідеалом, іменем якого вижебрала від світа своє істнуваннє.

О. Н.

(У. П.)

JUNE 30 - 1922
PAGE 3 MUTILATED
PAGE 4 " "

брав до с... пас...
брав з соб... молод...
нувся на во...ів. Розбив...
сході, потрощив на заході,
гнав на півдні й залякав на ...
ночі. Цілий рік боровся ві...
ворогами і всіх переміг і за...
нала про нього велика слава...
свому народі і полюбив його
народ всією душею і всім сер-
цем своїм... Коли він вернувся
з походу, то його стрічали й ве-
личали так, як ще ніколи нікого
не стрічали. Стрічав і витав сам
найстарший жрець, але в глиби-
ні свого серця завидував йому,
і, разом з тим, дуже боявся йо-
го. І боявся він не стільки па-
стуха, скільки того руху, який
роспочав серед молодших. І
зразу-ж постановив собі відда-
ти його в жертву камінній бабі,
як тільки прийде час ставити її.

„Н народі запанували цілко-
...ий спокій і до...ро. Гей ну-ну
ви... собі військову дружину й
зібра... беріг нарід від всяких
пильно... наїздник...ів, а нарід був йому за
це вдячни... і дуже шанував йо-
го. В св...х походах Гей ну-ну
богато ...чого надивився й на-
учився, ... підчас всенародніх рад
завжд... знав що сказати старим
і мо...дим і знав, як саме при-
бо...ати жерців, коли ті дуже
за...рали до гори голову. Жер-
ці терпіли і потай готувалися
до свого діла.

„І настав час становити ново-
го бога. Про це ще заздалегідь
було оповіщено весь народ і в
призначений день, звідусіль по-
тяглися чоловіки й жінки, ста-
рі й молоді, богаті й бідні, здо-
рові й недужі, бо для всіх їх од-
наково цей день мав бути най-
більшим святом і радістю, ко-
ли кождий з них своїми очами
мав побачити нового бога й по-
клонитись йому. Жерці перед
тим, як мали початися вибори
жертви, скликали на таемну ра-
ду найстаріщих людей і стали
намовляти їх до того, аби від-
дати новому богові славного
лицаря Гей ну-ну. Казали: „Він
чесний, чистий і славний вояка
і він один заслуговує цього ве-
ликого щастя!” Старі похитува-
ли згідливо головами, але кож-
дий думав сам про себе одно й
те саме: „Так то воно то так,
...

...а-
...ату-
...ршиий
ж...
...бачу я, що день загибелі
вже недалекий! Не гнівіть бога
і зробіть так, як цього вимага-
ють наші звичаї! Коли-ж накли-
чете гнів його, тоді не поможе
і сам Гей ну-ну, який заслужив
на те, щоб стати достойною
жертвою для нашого нового
бога і щоб самому стати част-
кою божества!

„І коли у відповідь на слова
найстаршого жерця почувся
крик і лайка в народі, то Гей
ну-ну сам виступив наперед і
промовив:

— Коли народ вважав мене
достойним своєї жертви, так не-
хай здійсниться воля нового
бога!...

„Після цього жерці й старіщі
люди впали перед ним на colі-
на і поклонились йому, а най-
старший жрець виголосив мо-
литву, після якої лицар уже пе-
реставав бути собою і з ним
жерці могли робити все, що хо-
тіли, геть аж до того часу, за-
ким не приносили його в жер-

...прийшо...
...ої дружини і ск...
— Випало мені йти ...
бель! Цього вимагає на...
рий звичай і я не хочу йому
противитися! Нехай буде й так!
Але перед тим, як матиму заги-
нути, мені хотілося-б знати й
вам переказати, наскільки ті
жерці кажуть правду й наскіль-
ки може бути живою та холод-
на камяна баба, до якої мене
привяжуть завтра. Отже, коли
ви хочете знати про все чисту
правду, то прошу вас, друзі й
побратими мої, нічого не їсти й
не пити на тому святі, а стежи-
ти за мною весь час, навіть у
ночі, коли мене покинуть на са-
моті з тою камінною бабою, і
як побачите, що вона не стане
живою до сходу світової зірни-
ці, тоді відвяжете мене і ми ра-
зом розібємо її. А як прийдуть
вранці жерці, то повкидаємо їх
в приготовлену для мене яму й
поховаємо їх там на віки вічні,
щоб не могли більше дурити
людей!

„Військова дружина захопле-
но відгукнулася на його слов...
і охоче згодилася зробити ...
так, як він казав. Тільки х...
один із усіх сумнівно озв...
„А в кого-ж тод будемо...
ти?...” Але добра сотня ...

як...
яко...
той ча...
співаючи...
би пішли...
шись сам, ...
міг прийти ...
зборола ден...
випите вино, ...
заснути і трів...
будження камян...
якої відчував у ...
Довго ждав і не ...
Дивився на небо ...
зорях. В тиші мовча...
пу марив новими по...
ворогів і новими пе...
над ними. Хвилинами ...
кучали мотузки, яким...
привязаний за руки і ...
камяної баби, але він...
і терплячо все ждав ...
лячись на небо, бачи...
було по півночі, бо В...
...вернув...

JUNE 30 – 1922
PAGE 3 MUTILATED
PAGE 4 " "

...від-
...побіч
...и: оден
...ський, а
... україн-
...им львом.
...овий наш і
...а поміж ни-
...т, Кокордин-

...но і славно сту-
...ти. По обох бо-
...овно публики, яка

...КА ЛІНІЯ
... City
... ЛІБАВИ

...даваймо наших ...рук тим „мальчикам", що на московській службі. Бо вони видерлиби і послідний шматок хліба із уст конаючих, як це зробили їх кляті комісарі на Україні. Женім проч від себе тих Каїнів власного роду. Наші жертви у руках їх пішлиби на спомогу тим, що довели Україну до цього страшного стану.

Проклятте на вас, московські яничари-опричники. Не допускайте між себе тих Юдів, чесні Українці!

А наше священство хай представить народові, що це сам конаючий із голоду Христос у нас хліба просить. Бо хто дає голодному, той Йому самому дає.

І цю поміч даймо не гаючись!

Не легко голодним ждати!

Не збуваймо тої помочи чимбудь. Це не жебрак стоїть під дверми, щоби його збутися. Це жде на нашу поміч Україна, наші власні люди, що конають від ...ду.

...поміч мусить бути щедра, ..., із повного серця, пов...кою!

Дмитро Риміник.